

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHold

Hvilken del av historien veier tyngst? / Nytt og gammelt språk i Det nye testamente(t)
- Del 1 / Fra bokfronten / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

Julaften - Dag Øivind Østereng

Julenatt/ottesang - Øystein I. Larsen

1. juledag - Thomas Berbom

Hva er forholdet mellom identitet og religion?

Hvilken del av historien veier tyngst?

Noen ganger får Jesu ord om å elske våre fiender og tilgi et uendelig antall ganger, en smertefull aktualitet over seg, med historiens tyngde. To døgn på toget hver vei Oslo-Sarajevo

- med gode bøker, spennende samtalepartnere, mye buss-for-tog, løpeturer og utstillinger innlagt underveis. Slitsomt og fint; kan anbefales. Fem intense døgn i Sarajevo, Mostar og Sre-

brenica, fullspekket med møter med ulike religiøse ledere eller deres representanter, grasrotorganisasjoner, lærere for høyere utdanning og den norske ambassaden. En intens og berusende opplevelse av å gå fra å være fullstendig Bosnia-blank, til å vite og forstå en del, og se konturene av hvor komplisert dette er.

Hvor tungt veier historien - og hvilken del av den veier tyngst? Hva betyr det at like barn leker best? Hva slag likhet er viktigst? Hva er sannhet? Hva er forholdet mellom identitet og religion? Er det mulig å leve sammen uten oppgjør, når naboer har stått ansikt til ansikt med hverandre og drept? Hvordan styrke samholdet i én gruppe, uten å skape fronter mot "de andre"? Det er store og vanskelige spørsmål som springer ut av den konteksten vi møtte i Bosnia-Hercegovina (BiH).

Jeg skal ikke leke Balkanekspert. Det er mitt første besøk i området. Kontaktgruppen for Mellomkirkelig Råd og Islamsk Råd Norge er på studietur - to av gruppens medlemmer er selv bosniske imamer som nå bor i Norge. Vi ble anbefalt å lese Noel Malcolms bok "Bosnia - a short story", og det tipset gir jeg videre. Boka guider oss gjennom den sammensatte historien, og den setter innsatsen til det internasjonale samfunn (hva nå det er - stormaktene? Oss alle?) i disse kritiske siste to tiårene, i et dårlig lys. Malcolm hevder at ut fra en fortegnet og mangelfull forståelse av virkeligheten presset de internasjonale aktørene BiH til en fredsavtale med store svakheter, med tanke på både det generelle forholdet mellom de tre store folkegruppene i landet og styringsstrukturen.

I BiH drar man fort historien sin tilbake til 1300-tallet, og før det. I BiH kan det fortelles en historie om fredelig sameksistens mellom bosniere, kroater og serbere, eller om du vil: muslimer, katolikker, ortodokse kristne og jøder, gjennom lange perioder. Blandingsskapskap var vanlig mange steder, og bosettingsmønsteret blandet. I BiH kan det også fortelles en historie om vold og overgrep, folkemord og krigsforbrytelser. I BiH kan det fortelles en historie om alle de eksterne aktører som har hatt en egen agenda på dette landets vegne, og som har vært opptatt av veldig mye annet enn

denne nasjonens ve og vel. Ting som skjer utenfor grensene, får store konsekvenser innenfor. Det gjelder selvfølgelig ikke bare der. Vi kan jo bare se på hvordan 11. september 2001 og den påfølgende "krigen mot terror" mange steder har skapt et mye mer polarisert klima mellom ulike samfunnsgrupper. Frykt og religion må være to av de sterkeste mobiliseringsfaktorer som finnes - og i Bosnia er det mye av begge deler.

De vi har snakket med, ønsker stort sett et fortsatt samlet BiH, men er bekymret for framtiden.

Hvem har ansvar for at fortiden ble som den ble, og for hvordan framtiden blir? Alle de tre folkene her har opplevd undertrykkelse og overgrep; alle tre har majoritetsansvar noen steder. Utenfra sett kan det virke lite fruktbart å skulle krangle om hvem som har lidd mest, og hvem som har mest skyld. Mange vil

Frykt og religion må være to av de sterkeste mobiliseringsfaktorer som finnes - og i Bosnia er det mye av begge deler.

si at man må legge ting bak seg og gå videre. Men er det mulig uten erkjennelse og oppgjør? Hvor enige må man bli om historien for at det ikke bokstavelig talt skal være for mange lik i lasten? Er det mulig å bygge tillit hvis man ikke kan stole på at man har samme agenda for nasjonens framtid? Kan man bruke de teologiske ressursene som ligger i både kristen og muslimsk tradisjon, i forhold til synd og oppgjør, tilgivelse og forsoning og Guds sannhet og barmhjertighet som setter fri - eller legger man for forskjellige ting i det? Muftien (muslimsk leder) i Sarajevo mistet selv tre døtre og et barnebarn i et serbisk rakettangrep. Han sa at han ikke var bitter på drapsmennene, men at "tilgivelsen var det opp til Gud å ta seg av."

Et slikt besøk setter utfordringene i det norske samfunnet og den norske dialogen i et nytt perspektiv. Dialogarbeid er uansett ikke for psyser - og enda mindre så i Bosnia. Samtidig skapte vårt besøk noen møter mellom nasjonale aktører som kan bli viktige. I Mostar møttes lederen av det katolske klosteret og den muslimske muftien for første gang på 17 år, i anledning vårt besøk. Og flere andre bånd mellom representanter for de ulike tros-samfunnene er blitt knyttet eller forsterket

gjennom møtene som ble arrangert for og med vår delegasjon. Det fungerer bra å være påskudd av og til.

I BiH har de en brutal krigshistorie å håndtere. Men de har også historiens lange erfaringer av å leve godt sammen. Hvilken del av historien, hvilket perspektiv som vil slå sterkest igjennom, gjenstår å se. I Norge har vi en historie i forhold til minoriteter, som ikke er så mye å rose seg av. Men størsteparten av det norske samfunnet har en kort historie som multireligiøst og flerkulturelt samfunn, og mange steder er det ennå svært homogent. Vi har altså lite historie på dette feltet - på godt og på vondt.

Jeg opplever at kirken ofte møter en dobbel forventning, til både å være kultur- og tradisjonsbærer ift. den norske religiøse og kulturelle arven, og å være brobygger mellom mennesker av ulik tro på vegne av et mer sekulært samfunn. I kirken finner vi både de mest og de minst dialogiske

(les: islamkritiske) stemmene. Disse dagene i Bosnia har gjort meg enda sikrere på at dialogarbeid - forstått som møteplasser, samtaler, praktisk samarbeid og vennskap mellom mennesker av ulik tro og kulturell-etnisk bakgrunn - er helt nødvendig for å bygge et godt og trygt samfunn og forebygge konflikter. Når muslimer som gruppe i vinter inntok førsteplassen på det norske "fryktbarometer" (jfr. Aftenposten), er det et ansvar for oss som kirke å ikke bygge opp under den frykten, men bidra til at kristne og muslimer bygger gode relasjoner preget av gjensidig respekt for og nyssgjerrighet på hverandres tro og liv. Og de menigheter som ikke har noen moskéer eller muslimer i sitt nærmiljø, har helt sikkert andre miljøer

eller grupper som det kan være viktig og bra å gå i dialog med. Lykke til!

Disse dagene i Bosnia har gjort meg enda sikrere på at dialogarbeid er helt nødvendig for å bygge et godt og trygt samfunn og forebygge konflikter.

SUNNIVA GYLVER
sunniva@gylver.no

Nytt og gammelt språk i Det nye testamente(t)¹

AV OLAV REFVEM, MASTERSTUDENT I TEOLOGI VED MF

Del 1. Andre del kommer i neste nummer av LK.

I Innledning

Den nye versjon av Det nye testamente fra Det norske Bibelselskap, *Det nye testamente* fra 2005 (NT05), er allerede kjent for mange og har også gitt opphav til flere ”datterbibler”: *Det nye testamente. Studieutgave* fra 2008 (her NTStudo8), *Evangeliesynopse* fra samme år og senest *Det nye testamente. Friluftsgave* (her NTFri10) fra 2010.² Teksten er ikke helt identisk i noen av de fire utgavene, men ulikhetene er små.³ Den endelige utgaven, muligens med noen flere endringer, skal etter planen foreligge i 2011 sammen med nytt GT. I forkant av NT05 ble det utgitt en serie prøveoversettelser, nemlig *Det nye testamente revidert* (NTR, bd. 1-5, 2003-2005), som kommer med begrunnelser for en del av oversettelsesvalgene, og som det derfor vises til her.

NT05⁴ er på ulike måter blitt gjenstand for en del kritikk for språklig modernisering. Språklig modernisering kan imidlertid være viktig, og meningen her er vel å merke ikke å si at enhver modernisering er uvelkommen i seg selv. Når vi nedenfor likevel skal se kritisk på noen språklige nyheter i NT05 - ikke alle er egentlige *moderniseringer* - så er hovedpoengene om språket nå kommuniserer bedre enn i tidligere utgaver⁵, om endringene stilistisk passer inn i teksten, og også om de er konsekvent gjennom-

ført. Det siste er selvfølgelig et poeng, i alle fall i utgangspunktet, for en bibel som vil være mer konkordant (ordrett oversatt) enn sin forgjenger (NO78/85).⁶

Men NT05 har også språklige trekk som overrasker fordi de er mer *konservative* enn man skulle vente, særlig i en bibel som ønsker å ”unngå arkaiske ord og uttrykk og levninger av gammelt bibelspråk som ikke kommuniserer meningen nært og direkte”.⁷ Noen relativt alderdommelige uttrykk fra NT05 inngikk i en språkundørsøkelse foretatt blant studenter våren 2010, og vi skal se på resultatene her. Med tanke på både ord- og formvalg må det være lov til å si at NT05 stedvis bærer preg av en språklig spenning mellom nytt og gammelt, som nok er større enn nødvendig.

Denne artikkelen har altså ikke først og fremst teologisk, men språklig tematikk. Men at en bibelutgaves *språk* har betydning, trenger neppe lang begrunnelse. Som NT05 selv legger til grunn, bør teksten kommunisere godt; derfor er flere ord og uttrykk modernisert i forhold til NO78/85. Men oversettelsen vil, som sagt, også være mer konkordant enn tidligere, og i tillegg søkes grunntekstens opprinnelige billedspråk, pregnans (fyndige uttrykksmåte), rytme og stilpreg bevart i større grad enn før.⁸ Noen av disse tingene kan naturligvis komme i konflikt med hensynet til et godt kommuniserende språk, og resultatet blir da også av og til

tungt forståelig, særlig når forklarende fotnoter mangler. Vi skal se noen eksempler på det nedenfor.

En ting er vanskelige ord og uttrykk. Men også tekstens enhetlighet i *stil* har betydning for kommunikasjonen. Overraskende ord- eller formvalg virker forstyrrende, f.eks. ved å vekke humor eller utilsiktede assosiasjoner. Å bytte ut "legeme" med "kropp" er f.eks. en endring som utløser følbare forandringer i stil og konnotasjoner (bibetydninger, "faste assosiasjoner", gjerne knyttet til ordets bruksområde).

Oversettelse er vanskelig, og jeg har ingen fasit. Selve prinsippene som oversettelsen er gjort ut ifra (se over), skal ikke kritiseres her. Derimot kan man av og til stille seg spørrende til de konkrete endringer NT05 har foretatt; det kan her dreie seg om hvordan prinsippene er *anvendt* og vektet opp mot hverandre i de enkelte tilfeller. Noen ord- og formvalg står også i kontrast til den språklige linje NT05 ser ut til å følge for øvrig.

Vi tar utgangspunkt i den norske oversettelsen og nevner en del iøynefallende språklige nyheter og noe alderdommelige uttrykk som leseren vil møte underveis. Selv om det viktigste er å rette søkelys mot dette, vil det ofte dreie seg om ting som på ulike måter blir negativt bedømt, også til dels ut fra prinsippene for oversettelsen og teksten i NT05 som helhet. Men artikkelen er vel å merke ingen fullstendig og helhetlig vurdering av NT05. Gjennomgangen gjør heller ikke krav på å nevne alle språklige fenomener som er relevante for temaene som tas opp, eller alle aktuelle bibelsteder i hvert tilfelle.

II Moderniseringer og språklige nyheter

Vi begynner med et sjeldent ord - det står hverken i BO, EO eller NO⁹ -, nemlig "matlag", Mark 6,39.¹⁰ Er det snakk om dem som skal *spise* mat eller f.eks. *skaffe* den til veie? Det første er tilfellet; ordet brukes nemlig om de grupper som de fem tusen sultne skulle sette seg i for å spise fisk og brød. NO78/85 har da også ganske enkelt "sette seg ned i grupper". (I NRO oppgis "matlag" å bety "felleskap i husholdning/kosthold" eller "selskap hvor det bare kommer an på å spise og drikke; etelag", og ingen av delene passer altså helt med NT05

bruk.) NT05 har forsøkt å finne en mer innholdsrik oversettelse for det greske *sympósion* (her: "gruppe som spiser sammen"), men oppnår ikke mye. Det å "danne matlag" kan vel for øvrig - med sin halvformelle klang - nesten gi assosiasjoner til noe heimevernet driver med på øvelser. "Matlag" er nok et ord NT05 ikke ville ha vondt av å bli "kvitt", som det nå heter i en litt annen sammenheng, Mark 5,34.

"Gniergeve", 2 Kor 9,5, er et annet litt oppsiktsvekkende ord som ikke er belagt i ord-bøkene. Stort sett betegner jo forleddet i sammensetninger med "-gave" den *anledning* gaven gis i: "bursdags-, bryllupsgave". En sjelden gang kan nok forleddet også angi *giveren* ("sponsorgave"), og det er åpenbart det som er meningen her: "en gave (som) fra en gnier". Men er det en *liten* gave eller først og fremst en gave gitt med *motvilje*? Den greske tekst er nok noe åpen (gr. *pleonexia*, (en gave av) "gjerrighet").¹¹ NO78/85 antyder klart en *motvillig* gave, nemlig som en "frukt (...) av tvang".¹² "Gniergeve" er mer åpent, men leder vel helst tankene i retning av en *liten* gave. En fotnote i NTR støtter dette indirekte: Når teksten i 2 Kor 9,5 beskriver det *motsatte* av gniergaven - nemlig at gaven "ligger ferdig som en velsignelse" (gr. *eulogía*) -, så skal det ifølge noten forstås som en *generøs/rundhåndet* gave.¹³

Av andre nyheter kan vi nevne det fine, nesten poetiske, ordet "nevekjemper", 1 Kor 9,26, for "bokser" i NO78/85. Mindre heldig er "disse superapostlene" for eldre "disse overapostlene", 2 Kor 11,5; 12,11. NT05 lykkes her i å kommunisere ironien i uttrykket bedre enn NO78/85 (og ligger også tett på den greske ordlyd, *hyperlían apóstoloi*, "overmåte (store) apostler"). Men det klinger påfallende moderne og ungdommelig til å være skrevet av Paulus. Et annet ironisk uttrykk, som f.eks. "kronapostlene", "erkeapostlene" eller "disse veldige apostlene", slik NB88/07¹⁴ har, ville kanskje være bedre. Vi nevner også oppfordringen i Apg 2,40 om å "la dere frelse fra denne vrangsnudde slekten". Tidligere stod det her "vrang", og endringen er antagelig gjort for å få frem et dypere innhold i "vrangheten", nemlig det som er blindt, fordreid og forvendt i religiøs og moralsk forstand.¹⁵ "Vrang" forstås jo i daglig-tale oftest mer overfladisk som "uvillig, umedgjørlig". Men "vrangsnudd" brukes vel i dag lite

i overført betydning (og i det hele tatt; ordet nevnes ikke i BO, EO eller NO). "Vrangsnudd" kan derfor raskt få en komisk klang og havne i disharmoni med tekstens alvor. Man spør seg også hvorfor ingen endring er foretatt særlig i Fil 2,15 der det samme greske ordet (*skoliós*) brukes, og videre i Matt 17,17; Luk 9,41 (for likebetydende gr. *diestramménês*). Her har NT05 fremdeles "vrang", som NO78/85.

I forhold til NO78/85 legger vi også merke til at bruken av "hustru" er mer enn halvert, hovedsakelig til fordel for "kone" (som også NO78/85 hadde en del forekomster av); begge norske ord står for gr. *gynê*. Her skal vi også se litt nærmere på graden av gjennomføring: "Hustru" beholdes altså fremdeles noen steder, særlig i forbindelse med lov og rett for ekteskapet, f.eks. Matt 5,31f; 19,31ff; Ef 5,31. Men "kone" brukes i Matt 19,10, i lovsitat og juridisk eksempelfortelling i Mark 12,19ff samt i 1 Kor 7,11 - dvs. i sammenhenger som ligner. Motsatt heter det også "hustru" om Maria i Matt 1,20.24, kanskje av hensyn til tradisjonen og tekstens høytidelige preg. Men Elisabet kalles "kone" i Luk 1,13, hvor tonen også er svært høytidelig. Sml. også "hustru" i Matt 14,4; Mark 6,18 mot "kone" i parallellteksten Luk 3,19.

Når menigheten skal lignedes med legemet i 1 Kor 12,12ff, brukes "lem" side om side med "kroppsdel", i stedet for å gjøre oversettelsen enhetlig, slik greskens ene ord (*mélos*) skulle tilsi (NO78/85 har stort sett "lem", men se vv 15f.23). På lignende måte med "førstegrøde": Ordet brukes om Kristus i 1 Kor 15,20.23 og om de troende i 2 Tess 2,13, men derimot heter det "første frukt" om Ånden i Rom 8,23 (= NO78/85) og om troende i Rom 16,5; 1 Kor 16,15. Begge uttrykk står for gr. *aparçhê*. Oppslagsdelen i NTStudo8 sammenfatter bibelvers med "førstegrøde" og vers med "første frukt" under samme oppslagsord ("førstegrøde"), uten å kommentere oversettelsesvariasjonen.¹⁶ "Snare" (gr. *pagís*) er modernisert til "felle" bare ett sted, nemlig i Tim 3,7, men står uforandret i Luk 21,35; 1 Tim 6,9; 2 Tim 2,26. Sml. også Rom 11,9: "snare (*pagís*) og felle (*thêra*)". Og "herberge" (gr. *katályma*) er tatt bort i juleevangeliet, Luk 2,7, men står fremdeles i Luk 10,34 (her riktignok for gr. *pandocheion*). I Luk 2,7 står det nå at Maria og Josef "ikke fant husrom *noe sted*". Om enn det greske ordet

katályma betyr "gjesterom" mer generelt og ikke bare i et herberge, slik NTR forklarer;¹⁷ - det ser uansett ut til at den norske ordlyden nå impliserer en sterkere påstand enn tidligere, nemlig at Maria og Josef hadde lett etter husrom (*mange*) flere steder før de fant tilhold for natten.

Også "trengsel" (gr. *thlipsis*) er fjernet noen steder og erstattet med "lidelser", "nød", "motgang", f.eks. Rom 2,9; 5,3; 1 Tess 1,6; 3,3.7, fordi ordet i denne betydning regnes som vanskelig å forstå.¹⁸ Men Matt 24,21 par. har likevel "trengselstid", og "trengsler" står dessuten uforandret i Joh 16,33; Apg 14,22; 2 Kor 4,17; 2 Tess 1,4.6f.; Åp 1,9; 7,14. Er ikke dette unødvendig inkonsekvent?

Med NT05 er også "vingård" byttet ut med "vinmark" i Matt 21,33 par.; 1 Kor 9,7, fordi "det går ikke an å plante en vingård".¹⁹ Ellers blir "vingård" beholdt, unntatt i Åp 14,18f ("jordens vinmark"). Man mener tydeligvis at ordvalget i NO30.78.78/85, hvor vingårder altså *plantet* flere steder, ikke (lenger) er riktig. "Vingård" defineres i BO og NO som "mark" hhv. "areal til vindyrking", og skal vi holde oss helt strengt til dette, må vi naturligvis si at det ikke går an å plante et *areal*. Sml. også NRO: "(innhegnet) mark, område hvor man dyrker vin; vinhave". Når NT05 isteden velger å plante *vinmarker*, så skal vi likevel legge merke til at det å "plante" ikke forstås i konkret forstand, men i betydningen "anlegge ved planting". Men det må jo være slik man alltid har tenkt om *vingården* også, og jeg tror det er rimelig. Det er dessuten lite sannsynlig at de ovennevnte definisjoner av "vingård" er ute etter å utelukke at vingården kan plantes. Helt klart er dette i NRO, hvor nettopp det å "plante en vingård" nevnes like etter definisjonen. På tilsvarende måte kan man plante en hage, noe også prøveoversettelsen av GT, *Det gamle testamentet revidert* (GTR), mener er uproblematisk fremdeles, 1 Mos 2,8²⁰ (selv om "hage" defineres på lignende måte som "vingård" i BO, NO). Den begrunnelse som ligger til grunn for endringen fra "vingård" til "vinmark", er med andre ord langt ifra udiskutabel. Når man ikke lenger får lese at en vingård kan plantes, vil endringen også kunne gi opphav til en allerede i utgangspunktet nærliggende misforståelse hos leseren, nemlig at en "vingård", når dette ordet tross alt

dukker opp i v 39 og andre steder, betegner en gård med bolig- og produksjonshus. Det er jo slik ordet "gård" normalt brukes i dag, trolig også av og til "vingård". Det kunne for så vidt godt tjene som begrunnelse for å skifte ut "vingård" overalt, særlig for NT05 del, som altså vil unngå arkaiske ord og uttrykk (og da ville begrunnelsen også bli lettere å forstå). Når NT05 derimot beholder ordet "vingård" på flere steder, må det bety at man regner med at ordet blir rett forstått fremdeles. NT05 ender altså opp med å oversette ett gresk ord (*ampelôn*) med to norske, "vinmark" og "vingård". Av disse utgjør "vingård" (i opprinnelig betydning) et av de mer konservative språktrekk i oversettelsen, på samme måte som f.eks. "hustru" og "lem". Her kunne man ha bestemt seg for ett av ordene, og kanskje helst "vingård", selv om det i den aktuelle betydning er noe alderdommelig: Antyder ikke "vinmark" helst langstrakte dyrkingsområder av dimensjoner som ville ha vært det bibelske landbruk fremmed?²¹ "Vinmark" står for øvrig ikke i BO, EO eller NO, men nevnes i TRO og NRO.

Videre heter det nå å "kaste perler til svin", Matt 7,6 (NO78/85: "for svin"); ordet "svin" brukes altså ennå. Men "svineflokk" består derimot av "griser", Matt 8,30ff par. I Luk 8,34 er gjeterne blitt "grisepassere", men kalles "gjetere" i parallellstedet Matt 8,33 (begge steder gr. *hoi boskontes*, "de gjetende"). I Luk 15,15 blir den bortkomne sønn imidlertid ikke sendt ut for å "passe griser", men på helt tradisjonelt vis for å "gjete svin", så også her står gammelt og nytt om hverandre.

Flere av de nevnte ordene forekommer sjelden. Et ord man derimot støter på oftere, er "kroppen" (hovedsakelig for gresk *sôma*, "legeme", og *sarx*, "kjød"). NO78/85 skrev både "kropp" og "legeme", i ulike sammenhenger. NT05 skriver "kropp" overalt. "Legemet" har man gått bort ifra, fordi ordet brukes lite,²² og fordi det forutsettes at ordet i moderne norsk helst betegner et *dødt* legeme eller en *ting*, slik man snakker om et legeme i fysikken.²³ Nå har vi likevel f.eks. uttrykkene "legemsbeskadeligelse" og "en sunn sjel i et sunt legeme", og de færreste vil vel forledes til å tro at det her dreier seg om en ting, enn si et lik. Ser man også på forekomstene av "legeme" i NO78/85, så går det i de fleste tilfeller frem både at det

dreier seg om et *menneskelegeme*, og også hvorvidt det er dødt, f.eks. Matt 27,58, eller levende, f.eks. 1 Kor 6,13,19. Ikke alle steder er like selvforklarende, se f.eks. Ef 1,23; 2,14, men for de viktige nattverdstekstenes del burde paralleliteten mellom Jesu blod og Jesu legeme kaste en god del lys over hva det dreier seg om, Luk 22,19ff par.; 1 Kor 11,24ff, sml. også Joh 6,52ff. Problemene med "legeme" burde derfor ikke overdrives. "Kalk", derimot, også kjent fra nattverdstekstene, var avgjort et vanskeligere ord for uinnvidde. Nå heter det "beger".

Likevel er det riktig at "legeme" neppe kommuniserer helt "nært og direkte", til det er nok ordet for lite i bruk.²⁴ Problemet er imidlertid at alternativet, altså "kropp", langt fra er fullgodt. Hvert øre har nok sin mening om dette, men for mange har ordet andre konnotasjoner og et klart lavere stilnivå enn "legeme". Når det derfor sies om kvinnene påskedagsmorgen at de ikke "fant Herren Jesu kropp", Luk 24,3, eller vi sier "Kristi kropp" under nattverden, så fører sammenstøtet mellom "kroppen" og de ganske høytidelige, foranstilte genitivsformer nær sagt til en stilistisk selvmotsigelse. NT05 tar her intet hensyn til at ett og samme ord ikke alltid kan brukes i alle situasjoner. Til sammenligning er igjen overgangen fra "kalk" til "beger" lettere å godta; her oppstår få - om noen - stilistiske forstyrrelser.²⁵ NT05 er for øvrig så konsekvent når det gjelder "kropp" at også himmellegerer kalles "himmelske kropp", 1 Kor 15,40, nemlig når de sammenlignes med "jordiske kropp".

Nå skal det sies at problemene med "kroppen" nok vil bli mindre med årene. Men det vil lenge være slik at "kropp" og "legeme", for mang en bibel Leser og kirkegjenger, langt fra er synonyme med hensyn til stil og konnotasjoner - og hvilke assosiasjoner ordet for øvrig frembringer. Oppsummerende kan vi si at "legemet", rett forstått, er like mye en kropp som "kroppen"; derfor burde ordet også kunne gi fullgodt uttrykk for inkarnasjonens realitet i Jesu tilfelle.²⁶ "Kroppen" er derimot ikke like nøytralt og kan virke overdrevent *kroppslig* - i en del tilfeller.

Med samme badevann som "legemet" skyltes ut med, forsvant rimeligvis også muligheten til å skrive "legemlig". Hva sier man da? I 1 Tim 4,8 har vi helt kulant "kroppslig øving"

(= NO78/85). Men NT05 utvider ikke bruken av dette ordet. I 1 Pet 3,18 kommer derimot noe av problemet med NT05s omgang med "kroppen" igjen for dagen. Her leser vi at Kristus døde "med kroppen", i stedet for "i kjødet" i NO30 og "legemlig" i NO78/85 (gr. *sarki*, "med hensyn til kjød(et)"). Og i Kol 2,5 skriver Paulus likeledes at han ikke er tilstede "med kroppen". Dette er høyst uelegant norsk. NO30 hadde her "i kjødet" (gr. igjen *tê sarki*), mens NO78/85 omskrev: "jeg er borte fra dere". Hvis man er fysisk fraværende, er det nok i dag vanlig å si at man nettopp er "fysisk fraværende", og dette ordvalg er da også brukt i 1 Kor 5,3, her for gr. *tô sômati*, (fraværende) "med/med hensyn til legemet"; NO30: "fraværende med legemet". Hvis NT05 først skal skrive "med kroppen", burde sistnevnte sted altså egne seg vel så godt som de ovennevnte. Sml. også "liv i kroppen", 2 Kor 5,10, og "bli dømt i kroppen", 1 Pet 4,6. Det må også nevnes at "legemlig" overraskende nok har fått stå i Matt 27,52, som den eneste forekomst av dette ord i NT05, uten at det er klart hvorfor.

Fra "kroppen" er ikke veien lang til "kjødet". Vi kan ikke gå inn på alle detaljer omkring dette mangefasetterte begrepet her. Der NO30 skrev "kjød" (gr. *sarx* "kjøtt; kjød"), hadde NO78/85 ulike (friere) oversettelser som "menneskets onde natur", Rom 8,3. NT05 vil igjen være mer konkordant og skriver nå "kjøtt" mange steder der NO30 hadde "kjød"; se f.eks. Rom 7-8; Gal 5,13ff, for man vil ikke tilbake til det sistnevnte "danske lånordet".²⁷ Det kan nok være forståelig for en moderne oversettelse. Men om "kjød" opprinnelig er et lån fra dansk, så betyr ikke det at det bare er å erstatte det med det hjemlige ordet "kjøtt". "Kjød" har eksistert lenge også på denne siden av Skagerrak, og norsk språkutvikling har utvilsomt gitt "kjød" primært utvidede og overførte betydninger i bokmålet - mens "kjøtt" normalt bare brukes i snever (konkret) betydning. I praksis har vi med to ulike, om enn nært beslektede, ord å gjøre. Derfor skiller da også NO30 mellom "kjøtt" (kjøttvev og mat), f.eks. 1 Kor 8,13, og "kjød" (legemet som helhet; menneskenaturen osv.), f.eks. Rom 8,12.²⁸ Men NT05 bruker altså "kjøtt" her - eller "kjøtt og blod". Normalt møter vi nok dette uttrykket i frasen "et menneske av kjøtt og blod". Da har det stort sett bekreftende

og positiv valør: et virkelig menneske. I neste instans kan det nok dermed også forbindes med å ha ekte menneskelige følelser og erfaringer, kanskje også av (egen) ufullkommenhet. Men det bygger eventuelt på en forståelse av menneskets hele menneskelighet, og ikke kjøttet og blodet som sådan. I NT05 er bruken negativ; se Rom 7,14, hvor mennesket av kjøtt og blod stilles opp mot det som er av Ånden (NO30: "kjødelig", NO78/85: "avmektig menneske"). Men NT05 bruker også begrepet i en videre forstand: Vi skal ikke *skyld*e vårt kjøtt og blod noe, Rom 8,12. Og vårt kjøtt og blod vil ha oss til å leve på en bestemt måte, Rom 8,4; Gal 5,13,17. Begrepet er altså *personifisert* og må ikke forstås slik at det bare sikter til det materielle i mennesket. Vårt personvesen, slik det er av naturen, kalles nå i sin helhet for "kjøtt og blod" i Rom 7,18 (NO30: "kjød"; NO78/85: "slik jeg er i meg selv"). Legg merke til forskjellen: Vi kan gjerne si om et menneske at det er *av* kjøtt og blod, slik vi var inne på. Men vi sier ikke normalt om et menneske - slik det er med kropp og sjel - at det (bare) *er* kjøtt og blod. Til en viss grad er dette altså å skape et språk idet man oversetter, for begrepene ikke bare brukes, men utvides. (Begrepet bringes således på linje med det nynorske "kjø", som jo dekker de betydninger som "kjøtt" og "kjød" til sammen har i bokmålet.) Nå finnes det verre ting enn dette. Men går man utenom etablert begrepsbruk, så klinger det ikke bare underlig, men gir også rom for uklarhet (og det spørs hvor "nært og direkte" det kommuniserer). Det blir dessverre ikke bedre av at NT05 - kun for variasjonens skyld? - veksler mellom "kjøtt og blod" og "kjøtt" (med lik betydning), Rom 8,4f; Gal 5,13,17, på en måte som får leseren til å lure på om grunnteksten også av og til nevner blodet, noe den altså ikke gjør her. Hvis man mener det holder å si "kjøtt" *en del* steder, bør det også holde *overalt*. Men på grunn av de språklige problemer NT05s mer konkordante oversettelse gir i tilfellene "kropp" og "kjøtt", kan man spørre om ikke et annet ordvalg ville være bedre på flere steder.

¹ Takk til masterstudent i teologi Torgeir Bygstad, som har lest et utkast og gitt nyttige kommentarer. Artikkelen ble medio sept. 2010 - i en innholds-

- messig tilsvarende versjon - innsendt til Det norske Bibelselskap, i forbindelse med revisjonsarbeidet med NT05, som da enda pågikk.
- ² NTStudo8 har begge målformer side om side, mens synopsen og NTFri10 (i alle fall foreløpig) kun foreligger i bokmålsversjon. Artikkelen behandler kun bokmålsteksten.
- ³ E-brev fra Det norske Bibelselskap 16/II-2009; NTStudo8, s 7; *Evangeliesynopse* 2008, s 9. Synopsen utkom ifølge brevet etter NTStudo8. Svært lite ser ut til å ha blitt endret mellom NTStudo8/synopsen og NTFri10. NTFri10 har i noteapparatet imidlertid flere henvisninger til en oppslagsdel som boken dessverre ikke inneholder. Notene er nok overtatt fra NT05, som *har* oppslagsdel.
- ⁴ Jeg henviser her til NT05. Teksten på de omtalte stedene stemmer overens med hittil siste versjon, altså NTFri10. Uthevinger i bibelteksten er til enhver tid mine.
- ⁵ Bibelselskapets bibler på bokmål fra 1930 (NO30), 1978 (NO78) og fremfor alt revisjonen av 1985 (NO78/85).
- ⁶ Sml. *Luk* NTR 1, s 10f.
- ⁷ *LUK* NTR 1, s 12.
- ⁸ For prinsippene bak oversettelsen, se særl. *Luk* NTR 1, s 10ff; *Mark* NTR 2, s 9ff; videre også *Joh* NTR 4, s 10ff; *Apg.* NTR 5, s 10ff.
- ⁹ Forkortelsene forklares i litteraturlisten. TRO lister opp ordet uten forklaring.
- ¹⁰ Nevnes også i Vinje 2004, s 136.
- ¹¹ Sml. Zerwick/Grosvenor 1996, s 552.
- ¹² Sml. Bauer 1988, s 1343: “gave, slik gjerrigheten med besvær gir den fra seg” (“Gabe, wie sie sich der Geiz mühsam abringt”, orig. uth.).
- ¹³ *Mark* NTR 2, s N145; sml. Bauer 1988, s 653.
- ¹⁴ Norsk Bibel 1988, revidert 2007.
- ¹⁵ Sml. Bauer 1988, s 1511.
- ¹⁶ NTStudo8, s 1346f.
- ¹⁷ *Luk* NTR 1, s N23. Sml. *Luk* 22,11.
- ¹⁸ Se *Mark* NTR 2, s 11.
- ¹⁹ *Luk* NTR 1, s 12.
- ²⁰ *Mos.* GTR 2. Det står i GTR for øvrig én gang at Noah plantet en *vingård*, 1. *Mos.* 9,20 (nettsøk på www.bibel.no, “Det gamle testamentet. Prøvetekster”, 20.09.10), men dette er antagelig en feil, for ellers heter det i GTR at man planter en *vin-Mark*.
- ²¹ Skjønt jeg har ikke funnet opplysninger om nøyaktig hvor store de historiske vingårdene normalt var.
- ²² *Luk* NTR 1, s 12.
- ²³ *Matt* NTR 3, s B82.
- ²⁴ Sml. også begrunnelsen i *Mark* NTR 2, s 11.
- ²⁵ Sml. *Matt* NTR 3, s 14.
- ²⁶ Sml. *Matt* NTR 3, s 14. Se også *Mark* NTR 2, s 11; *Luk* NTR 3, s 12.
- ²⁷ *Mark* NTR 2, s 9; NTStudo8, s 1362.
- ²⁸ Sml. likevel BO, som fører opp 'legeme, menneske(natur)', altså kjød, som en mulig betydning av "kjøtt". Dette gjøres ikke i EO eller NO.

FRA BOKFRONTEN

Harald Hegstad

Den virkelige kirke. Bidrag til ekklesiologien

KIFO Perspektiv nr. 19, Tapir akademisk forlag 2009.

I 1996 utga Harald Hegstad *Folkekirke og trosfellesskap*. Boken ble en milepæl i mange henseender. Det var uvanlig i norsk sammenheng at en systematiker beveget seg i tverrfaglig retning, og ikke minst krysset over fra litteraturbasert til empirisk basert teologisk forskning. Utgivelsen viste at en MF-teolog kunne gå i dialog (og ikke ensidig konfrontasjon) med den økende interessen for folkekirketeologi og forholde seg konstruktivt til kritikken av "troskollektivet".

På et institusjonelt nivå viste Hegstads arbeid at MF og KIFO kunne samarbeide. Boken ble også første bind i serien KIFO Perspektiv, som siden har publisert en rekke norske avhandlinger med ekklesiologisk tematikk.

I årene etter har Hegstad vært en produktiv bidragsyter nettopp i disse "mellomfeltene", mellom teologi og sosiologi, mellom menighetsbygging og folkekirketeologi. Han har skrevet bøker og artikler, bidratt i flere forskningsprosjekter - ikke minst det pågående "Menighetsutvikling i folkekirken" som han leder - og vært lyttet til i utarbeidelsen av viktige tekster i kirkeråds- og bispemøtesammenheng. Derfor er det med forventning en åpner *Den virkelige kirke*, utkommet som bok nr. 19 i nettopp KIFO Perspektiv.

Kort presentasjon av boken

Hva slags bok er så dette? Sammenlignet med de kolossene som har vært utgitt i serien tidligere, fremstår boken som svært overkommelig: en 200 siders pocket. Forordet forteller om et todelt prosjekt: Dels vil boken gi en helhetlig ekklesiologi; den fremstår som en samlet frukt av mange års variert arbeid. På den annen side vil Hegstad bearbeide en ganske bestemt problemstilling, nemlig den tradisjonelle skjelningen mellom en synlig og en skjult kirke. Dette er en skjelning Hegstad vil ta et oppgjør med.

En av grunnene er at teologien har brukt kirkens "skjulthet" til å få monopol på utforskningen av kirken. Ved å bestemme kirken som synlig vil Hegstad gjøre teologien etterrettelig og kirken tilgjengelig også for andre perspektiver - ikke minst sosiologiske. Han går nærmere inn på dette i kapittel 3, "Intermessio: Sosiologiske og teologiske perspektiver", der han drar opp grensene mellom en teologisk og sosiologisk interesse for kirken. Han drøfter bl.a. graden av sosial realisme hos ulike sosiologer og relaterer dette til Bonhoeffers ekklesiologi i *Communio Sanctorum*. Hegstad støtter Peter Berger i dennes kritikk av Bonhoeffers posisjon; forståelsen av kirken som en person

er både empirisk uetterrettelig og etisk risikabel. Hegstad er imidlertid kritisk til Berger når denne bestemmer teologiens objekt ensidig som transcendent og overnaturlig. Mot dette vil Hegstad hevde en mer immanent forståelse av Guds tilstedeværelse i verden. For å forstå noe som Guds handling må det riktignok tolkes som Guds handling, men da er også handlingen tilgjengelig for menneskelig erfaring. Dette skapelses- og inkarnasjons-teologiske poenget oppfatter jeg som sentralt i boken; det viser kanskje hva som motiverer Hegstads grunnleggende tese.

Også kapittel 6 har vekt på det metodiske idet Hegstad drøfter ekklesiologien i lys av organisasjons- og institusjonsteori. Her gjør han noen av de samme påpekningene som i kapittel 3: Det teologer gjerne har beskrevet som kirkens usynlighet, er, slik Hegstad ser det, ikke annet enn det sosiologer har påpekt gjelder enhver organisasjon: Selv om mange enkeltelementer er empirisk tilgjengelige, er ikke organisasjonen som sådan det; den er en abstraksjon. I kapitlet drøfter Hegstad bl.a. i hvilken grad det er fruktbart å forstå kirken som en institusjon. Her kritiserer Hegstad Emil Brunners antiinstitusjonalisme, men går særlig grundig inn på og markerer avstand til, F. J. Stahls anstaltsforståelse av kirken. Selv om det er uunngåelig for et ordnet fellesskap å utvikle institusjonelle trekk, er kirken for Hegstad først og fremst et fellesskap. Og dermed er vi i bokens materiale kapitler.

Kapittel 2, "Mennesker samlet i Jesu navn", er grunnleggende for hele boken. Utgangspunktet er enkelt nok: "Kirken er et konkret og erfarbart fellesskap av mennesker som kvalifiserer som kirke gjennom sin relasjon til den treenige Gud." (s 17) Hegstads poeng er at denne innlysende påstanden ikke har fått sin rettmessige plass i tradisjonell ekklesiologi; hans grep er å utfolde sin tese som en utlegning av Matt 18,20: "For hvor to eller tre er samlet i mitt navn, der er jeg midt iblant dem." Kapitlet er innholdsrikt; Hegstad drøfter en lang rekke klassiske temaer, gjennomgår et omfattende bibelmateriale og er i dialog med kjente og mindre kjente teologer.

Det fører for langt å referere dette og de øvrige kapitlene utførlig. I kapitlet om kirkens

sendelse drøfter Hegstad ekklesiologiens skapelsesteologiske forankring og ulike folkekirkemodeller. Disse temaene videreføres i det følgende kapittel om kirken som fellesskap, der Hegstad bl.a. diskuterer Keiferts vektlegging av kirkens offentlighetskarakter. I kapitlet om tjenester i kirken tar han utgangspunkt i det han ser som et uheldig skille mellom geislig og lek. Hegstad vil erstatte "embete" med "tjenester", vil bort fra en dualistisk tilrettelegging av forholdet mellom prest og menighet og heller forstå menigheten som et mangfold av nådegaver. Kapitlet om gudstjenesten er bredt anlagt; Hegstad kommer med mange synspunkter om ulike sider ved kirkerommets og gudstjenestens teologi og utforming.

Vurdering

Det er ingen tvil om at Harald Hegstad har skrevet en vesentlig bok. Den behandler mye stoff og en stor vifte med temaer. Leserne introduseres for en rekke teologer - klassikere og mindre kjente. Hegstad skriver godt og enkelt; de ulike forskernes synspunkter presenteres og drøftes så langt jeg kan se, på en etterrettelig måte. Selv om Hegstad gjerne uttrykker klare synspunkter, deler han først og fremst sine refleksjoner, noe som gjør boken stimulerende.

Det er vanskelig å fremheve noen deler av boken som bedre enn andre. Jeg tror mange prester vil ha stort utbytte av å lese om kirkens "folkelighet". Her viser Hegstad at han har sans for Gustaf Wingrens folkekirketeologi. Samtidig problematiserer han på en nyansert måte holdbarheten i denne og lignende posisjoner i en postmoderne kontekst. På denne måten blir kapitlet lærerrikt, og utfordrer til refleksjon, uavhengig av hvilken teologisk posisjon en leser fra. At en også kan ha utbytte av å lese såpass grundige kapitler om gudstjeneste og kirkelige tjenester, sier seg vel nesten selv.

Å skulle si noe mer kritisk til en bok som er så lærd og fortettet, og som er både profilert og nyansert, er ikke enkelt. Likevel er det noen ting jeg synes det er verdt i alle fall å samtale videre om. Jeg vil ta utgangspunkt i tesen om at den synlige kirke er den virkelige kirke, og dels spørre hvordan en slik tese er operativ i boken, dels hvordan den egentlig er å forstå.

Teses funksjon i boken

Når en åpner en bok som tydelig definerer ekklesiologiens objekt som den virkelige kirke, forventer en kanskje at den vil skildre det yrende livet, det mangfoldet av folk, fromhetsformer, steder og tider som preger en lokal kirke - de store stundene og de traurige opplevelsene. Forfatteren kunne så utviklet en ekklesiologi ut fra dette erfaringsmaterialet, tolket i lys av kirkens tradisjon og normgrunnlag. Dette er imidlertid ikke bokens prosjekt, noe Hegstad klargjør i en diskusjon med N. M. Healy (s 11f). Hegstad knytter an til Brownings sirkelmodell for teologien og plasserer sin egen bok trygt innenfor de læremessige og dogmatiske. Jeg er imidlertid overrasket over hvor lite fremstillingen preges av de andre leddene i sirkelen (altså den deskriptive og historiske teologien), og i det hele tatt hvor tradisjonelt dogmatisk boken fremstår.

Særlig gjelder dette bibelbruken. Kristen dogmatikk har ofte blitt beskyldt for ikke å være i kontakt med nyere eksegesi, men holde seg til svært tradisjonelle lesemåter og bruke Bibelen som et reservoar for læresetninger. Dette er en kritikk som rammer boken. Hegstad gjennomgår mye bibelstoff, men jeg opplever i mindre grad at han *leser* tekstene. I alle fall mangler tolkningene den "topografien" som gjerne fremkommer når en anvender historisk-kritiske, narrative, frigjøringssteologiske eller andre metoder. Eksempelvis synes jeg det er rart at det ikke er mulig å få mer ut av Matt 18,20 enn det boken gjør, når verset er så grunnleggende i hele fremstillingen.

Nå fremstår Hegstads ulike posisjoner som opplagte i lys av en tradisjonell lesning av Bibelen, mens jeg synes at han nedtoner hvor vesentlig vår egen kontekst er for å lese det ut av dem som han gjør. Også *utvalget* tekster blir stående nokså ubegrunnet. Riktignok anføres Miroslav Volf som sannhetsvitne for at Matt 18,20 er *det* sentrale ekklesiologiske bibelvers, og tilsvarende er det et par andre teologer som går god for at legemetekstene hos Paulus "ikke kan relativiseres historisk". Her synes jeg Hegstad kunne brukt mer tid på å sette valgene av tekster inn i en helhetlig ekklesiologisk ramme. Det blir et besnærende 1:1-forhold mellom forfatterens lavkirkelige, økumenisk åpne ekklesiologi og det som for to tusen år

siden var evangelistenes og Paulus' ekklesiologi. Da blir også de stadige påpekningene av mangfoldet i bibelmaterialet mest en påstand.

Forståelsen av tesen

Hva *betyr* så Hegstads tese? Det synes jeg ikke er enkelt å forstå. Han ønsker seg bort fra en "toetasjers" ekklesiologi der vi erfarer noe i den empiriske førsteetasjen, mens det som "egentlig" skjer er lagt til teologiens annenetasje. Det holder med førsteetasjen, mener Hegstad; det er her Gud gjør sin erfarbare gjerning. Gjennom boken tar "Hegstads razor" for seg det ene element i skjelningen synlig/skjult etter det andre, og avviser dem alle.

Likevel: Selv om Hegstad ønsker en mer immanent teologisk modell, er hele fremstillingen preget av en tradisjonell "høy" kristologi og ekklesiologi. Dermed er det også for Hegstad noe som forblir skjult; forskjellen er bare at han ikke plasserer dette som en dimensjon ved dagens kirke, men som den eskatologiske kirke (evt. Guds rike) som skal åpnebarest - men som også er til stede i spenningen mellom "allerede" og "ennå ikke": "I troens perspektiv må kirken forstås i lys av sin fremtid, som et tegn og en foregripelse av det fellesskap mellom Gud og mennesker som det kommende gudsriket skal bringe." (s 10) Men hvor stor er da forskjellen mellom Hegstads posisjon og dem han argumenterer imot? Er det egentlig mest et spørsmål om hvordan en sondrer mellom kirken og Guds rike?

Det kommer sikkert an på hvem en diskuterer temaet *med*. Og på akkurat dette punktet synes jeg Hegstad gjør noen overraskende valg. Man kan sikkert mene mye om norsk ekklesiologisk debatt de siste tiårene, men det har i det minste vært skrevet mye ekklesiologisk litteratur. Da er det rart at det ikke er noen av disse teologene som eksemplifiserer en "skjult" ekklesiologi, men derimot for lengst avdøde tyskere som Barth, Bonhoeffer og Brunner.

Særlig underlig er at Hegstad ikke en gang nevner Trond Skard Dokkas notat "Ekklesiologisk innspill", publisert i forbindelse med Bakkevigutvalget i 2000. Notatet er riktignok aldri publisert andre steder enn på kirken.no,

og det er mulig at Hegstad av denne grunn ikke har det med. Likevel: I Dokkas tekst er nettopp skjelningen mellom skjult og synlig hovedsak og strukturerende element. Notatet burde dermed være den absolutt mest aktuelle og relevante teksten å diskutere med - og da er det pussig at den ikke en gang er nevnt. Hadde Hegstad valgt denne, eller en annen tekst nærere vår kontekst, tror jeg at både hans egen posisjon og den han argumenterer imot ville fremstått tydeligere.

Kirken som fellesskap

Det er mange andre temaer som det hadde vært interessant å diskutere. Ikke minst vekten på fellesskapet. Hegstad leverer på sett og vis en teologi for den moderne arbeidskirken, med vekt på økt aktivitet og en mer sirkelformet utforming. En tradisjonell forståelse av kirken som orientert (nettopp!) *ad orientem*, og som et sted for hellige handlinger nedtones. En handling kan da heller ikke være hellig, ifølge Hegstad, all den stund verken steder eller handlinger omtales som hellige i NTs skrifter (s 35).

Det må straks skytes inn at Hegstad er klar over farene ved et for nært og familiært kirkeideal (jfr. diskusjonene med Hütter og Keifert, s 103-107). Fellesskapet kan heller ikke forstås uavhengig av kirkens sendelse til verden. Likevel kommer jeg ikke unna en følelse av at menigheten nærmer seg foreningen. Det er lokalt en er medlem; kirken som stift eller nasjonalkirke er en sammenslutning av menigheter. Det er lite rom for en noe mer flytende overgang mellom disse enhetene.

La meg prøve å konkretisere dette i et kanskje bagatellmessig, men aktuelt eksempel: Det er en del liturger i Den norske kirke som ikke nøyer seg med nådehilsenens "Kjære menighet. Nåde være med dere...", men som legger til menighetens navn; "Kjære *Dal* menighet...". Eller i dåpsliturgien: "*Vik* menighet skal i dag ta imot...". Jeg vet ikke helt hva som er intensjonen bak slike endringer, men jeg opplever at de gjør for entydig og fastlagt det som guds-tjenesteboken balanserer som flertydig mellom konkret lokalt og mystisk universelt. Slik jeg leser Hegstad, ville han imidlertid være enig med disse liturgene, - eller? Det kunne vært interessant å diskutere!

Det er mye som er sympatisk ved Hegstads tilrettelegging. Det kan godt tenkes at han har rett i at kirkens fellesskap har vært underbetont i en del ekklesiologiske fremstillinger (men virkelig ikke i alle!). Hegstad skriver godt om enhet og mangfold, om behovet for en etikk for kirkens fellesskap og om kirken som åpent vendt mot verden. Likevel blir det noe merkelig temperamentsløst over deler av fremstillingen, ikke minst når det gjelder forståelsen av Guds ord - ikke fordi saken er glemmt; boken er i det hele tatt rik på nyanser, og det er få elementer i ekklesiologien som ikke nevnes. Men Ordet forstått som et evangelium som har kraft til å reise mennesker opp av innkrøtheten i oss selv, og som derfor når oss som et ytre og fremmed ord, får ikke noen dynamisk plass.

Dette får den konsekvens at boken nesten ikke omhandler prekenen, og at prestetjenesten programmatisk forstås som en tjeneste på linje med andre tjenester/nåde-gaver. Når Hegstad ellers i mange sammenhenger henviser til Pannenbergs, synes jeg at han kunne se nærmere på Pannenbergs tilrettelegging nettopp av prestetjenesten som på den ene side en av mange nådegaver i det store mangfoldet, men samtidig en særskilt tjeneste forstått som fusjonert videreføring av aposteltjenesten og episkoposfunksjonen i NT.

Jeg synes heller ikke at Hegstad er helt etterrettelig i sin lesning av før nevnte Trond Skard Dokka (s 127). Poenget med å bruke rekkefølgen på CAs artikler i forståelsen av preste-tjenesten er *ikke* å si at presten som person skulle være forut for menigheten, men at funksjonen med den offentlige evangelieforkynnelsen i en forstand er det.

Avslutning

Disse kritiske merknadene skal ikke ta bort det jeg over har skrevet om bokens kvaliteter. En av utfordringene ved å anmelde den er nettopp at den rommer så mye! Derfor egner den seg best til videre kollegial og faglig samtale. Oppfordringen må være at noen lager et studieopplegg til *Den virkelige kirke*. Det vil kunne bidra til at den kirkeordningssamtalen som må komme de nærmeste årene, også kan bli en teologisk samtale.

Fredrik Saxegaard

SØNDAGSTEKSTEN

Dag Øivind Østereng, Øystein I. Larsen og Thomas Berbom

Julaften

24. desember 2010

Prekentekest: Luk 2,1-14

Lesetekster: Mika 5,1-4a

Natten inatt er hellig (form)

Hele advent og desember er vi på vei mot julens høytid. Våre tradisjoner bygger opp til julens høytid. Og nettopp dette er et stikkord for julaftens gudstjeneste - *høytid!* Med julaftens gudstjeneste går vi ut av adventstidens travle og ofte oppkavede forberedelser. Vi går ut av hverdagens strev for å gå inn i *høytiden*. Mange søker seg til kirke på julaften nettopp for å finne høytiden i kropp og sinn. Vi vil at sinnet og sjelen skal stemmes til høytid.

Høytid og hellighet er begreper som tangerer hverandre. Jens Bjørneboe sitt dikt *Natten* nærmer seg julens budskap på en forbilledlig måte. Diktet kan stå som modell for hvordan vi kan nærme oss julaftens gudstjeneste. Med få, enkle og jordnære ord nærmer han seg det store i julenattens hendelser.

Natten inatt er hellig.

Noen skal skje.

*Det som skal komme fra himmelen
er ikke bare sne.*

Natten inatt er hellig.

Noen skal dø i natt.

*Nysådd og angst og matt
spirer en himmel i isen
der gaten er blank og glatt.*

Natten inatt er hellig.

Noen skal fødes inatt.

Vår mørke, kjølige klode

er ikke helt forlatt.

Fra hennes lysende søstre

kommer der noen inatt.

(Jens Bjørneboe)

Jeg nevner dette diktet som en illustrasjon på hva slags vinkel vi kan nærme oss julaftens gudstjeneste fra. Forventningen til julaftens gudstjeneste er hos mange at den skal løfte oss inn i dette høytidelige og hellige. Derfor vil jeg la det gå som en oppfordring til alle som skal preke på julaften: La gudstjenesten på julaften være båret av en høytidelig folkelighet og bli en folkelig høytid. Med få, enkle og jordnære ord kan også vi få fram storheten i det at det vesle barnet i krybben er hellig. La folket få del i hyrdenes svimeslåtte undring over det de fikk oppleve, og lik Maria gi rom for dette i hjertet.

Siden jeg har trukket fram Bjørneboes dikt, må jeg gjøre oppmerksom på hans tilsiktede skrivefeil "*inatt*." En kunstnerisk språklig frihet. Bjørneboe skiver preposisjonen "*i*" sammen med substantivet "*natt*," slik at det står "*inatt*." Jeg velger å tolke dette som at Bjørneboe her fremstår som mystiker. Han antyder ikke bare en tid, men også en retning. Slik får fram det samme poenget som Brorson i *Mitt hjerte alltid vanker*: "*Kom la min sjel dog finne sin rette gledesstund, at du er født herinne i hjertets dype grunn*." Slik angår julens hendelser oss på det aller dypeste plan. *Natten inatt* er hellig! I dette perspektivet møter vi høytiden og hellig-

heten ikke i dette at vi løftes opp og inn i noe utenfor oss selv, men at Kristus Jesus, Gud selv, stiger ned og inn til oss. Å formidle dette hellige, høytidlige budskapet med få, enkle og jordnære ord, det er julaften sin store prekenutfordring. Kristus stiger ned til oss, og da blir det høytid.

La evangeliet selv få holde preken (innhold)

Prekener som bare gjenforteller teksten med egne ord, er sjelden inspirerende å lytte til. Det er en stor utfordring å preke godt med gjenfortelling av teksten som utgangspunkt. Likevel trenger man ikke gå bort fra det narrative i juleevangeliet på julaftens gudstjeneste. Tvert om! Vi bør absolutt holde oss tett til evangeliet. Juleevangeliet står der og skinner etter at det har blitt lest. En strålende historie. Predikantens oppgave blir å fokusere slik at hendelsene kommer oss nærmere. Vi kan tre til side og la Lukas få holde hele prekenen vår. Utfordringen denne dagen er å aksentuere, betone og fokusere fortellingen. Å fokusere på alle detaljene i teksten skaper ikke fokus, men gjør prekenen tung. Man bør velge ett fokuspunkt, og kun det. Ved å tilnærme oss teksten slik har vi stoff i evangeliet til forskjellige juleprekener i mange år.

Forslag til ulike fokuspunkter er:

- 1) Det skjedde.
- 2) I de dager.
- 3) Manntallet.
- 4) Josef.
- 5) Maria.
- 6) Betlehem.
- 7) Davids hus.
- 8) Stallen og krybben.
- 9) Herberget (som forsvant og ble til husrom), men hvor det ikke var plass.
- 10) Gjeterne.
- 11) Englene.
- 12) Gloria (Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden blant mennesker som Gud har glede i).

Det viktige med de ulike fokuspunktene er at de bidrar til å understreke og tydeliggjøre i hvilken kontekst Jesus kommer til oss:

- Den største av alle hendelser. Den viktigste av alle fødsler. Den store nyheten for verden (ad 1).

- På en bestemt tid, i tidens fylde, i Guds time (ad 2).
- Under spesielle politiske, økonomiske og sosiale betingelser. Manntallet var for å skaffe inntekter til utbredelsen av det romerske riket og i hovedsak finansiere det romerske militæret. Under et slikt manntall blir Jesus, Guds Sønn, født i fattigdom (ad 3).
- Josef og Maria og deres ulike utfordringer (ad 4 og 5).
- Betlehem (brødets hus) som stedet profeten spådde. Her blir Jesus, Livets brød, født til jord (ad 6).
- Messias-forventningene (ad 7).
- Guds lam, født i en stall, og lagt i en krybbe (ad 8).
- Det var ikke husrom noe sted. Han kom til sine egne, men hans egne tok ikke imot han. Revne har hi og himmelens fugler har rede, men Menneskesønnen har ikke noe han kan hvile hodet på. Om Kristi kår i verden, og dele kår med de som ikke har noe rom, de forfulgte, de utstøtte, de ensomme (ad 9) osv.

Slik kan man fortsette å fokusere på en av de nevnte detaljene fra juleevangeliet. Da er man tett på historien, og siktemålet må hele veien være å få fram at det var slik Gud kom til oss, i vår historie, i vår tid, under våre livsvilkår. Med få, enkle og jordnære ord skildre hendelsen, de omkringliggende omstendighetene, personene vi hører om. Men for all del bare én ting i hver preken! Og prekenen må lande i julens universelle adresse: En glede for alt folket!

DAG ØVIND ØSTERENG
Sokneprest i Høle

Julenatt/ottesang

24.-25. Desember 2010

Prekentekest: Luk 2,1-20

Lesetekster: Jer 23,5-6; 1 Joh 1,1-3

Betraktning

"Jeg er mysteriets dør / Til din sjettede fødsel
innvier jeg meg. / Jeg stilte meg opp for å be i
Herrens hus. / Mine sammensatte bokstaver /
Kunne ikke romme det mysterium/Som
gjennombever alt.

Ve meg som talte uten hjertets lengsel / og
sang uten sjelens gråt. / Inntil jeg så de syv
innvielsens dører/og hørte røsten si: / Se, jeg er
den førstefødte/før jord og himmel var jeg."

--

"Du som tror / at du har vært på jorden før, /
du som mener deg å bære/erindringer om et
tidligere liv; / søk Ham, den førstefødte skap-
ning, / før menneskenes barn befolket jorden /
var Han et barn, / lys av lys, / Gud av Gud, /
født ikke skapt, / av samme vesen som Faderen.

Og dette vil jeg be deg om: / at du lar hem-
meligheten / om ditt eget utspring / bli om-
hyllet av mysteriet / om hans fødsel av Faderen.
/ Ved Ham er alt blitt skapt."

"Vitnesbyrdet til Johannes / døperen som så
himmelen åpen. / Han som kommer etter
meg, / fordi Han var før meg - / allerede da
Han var et foster / hilste jeg Ham fordi jeg
visste / at Han var fra evighet av. / Han ble født
etter meg, / men var til før meg. / I ørkenen
innviet jeg meg / til hans mysterium, / og
da jeg endelig så Ham/ hadde han ikke en
menneskekropp, / men jeg så Ham / i skik-
kelse av et Lam / på vei mot alterstener / og
den fortærende flamme."

Fra Eivind Skeie: Jesu syv fødsler. Oslo

"For at vi skulle leve, har du latt det evige livet
komme blant oss.

For at vi skulle opplyses, har du latt selve lyset
stige ned i vårt mørke. For at vi skulle bli dine
barn, har du gjort din Sønn til et menneske-
barn." Fritt etter Thomas à Kempis, fra Bønne-
boken, Verbum 1991.

Teksten

Tekstavgrensningen Julenatt/ottesang går altså
utover julafesteksten som ender med engle-
sangen. Julenatt/julotta har med hyrdefor-

tellingen og - ikke minst: Maria som gjemte alt
dette i sitt hjerte og grunnet på det. Slik danner
denne teksten en overgang til Juledags mektige
Johannes-prolog.

Eivind Skeies meditasjoner åpner for dyb-
dene bak fortellingene og knytter til noen av
slektenes arbeid for å se og ane det vi ikke ser:
Evangelisten Johannes' forunderlige dobbelt-
bunner i sitt åpningskapittel - naturligvis i
prologen, men også flere steder. Joh 1,15: Han
som kommer etter meg, men er før meg.
Og når døperen først får møte ham, ser han
Ham i Lammets skikkelse: 1,29ff og 1,36.
Med det synet munner også vår Bibel ut med
de samme umulige motsetninger og himmel-
ropende bildeblandinger: Lammets på tronen.
Med front mot all falsk åndeliggjøring fort-
setter Jesus med sine høyest konkrete under.
Vinunder og brødunder, mat og drikke som
var nettopp det - også. Og Han selv var bok-
stavelig talt til å ta og føle på: 1 Joh 1,1ff.
Sett med egne øyne og tatt på med egne hender.
Det fødte barn er et menneskebarn som har
gått samme vei som alle oss andre: "Allerede
da Han var et foster / hilste jeg Ham fordi
jeg visste / at Han var fra evighet av;" Luk
1,41-44: For da din hilsen nådde øret mitt,
sparket barnet i magen min av fryd. De ur-
kristne hymner fanger det i salmespråket:
Førstefødt før alt det skapte, alt er skapt ved
Ham, Kol 1,15ff. Så slipes det til i symbolenes
språk som både avgrensner og åpner: En Herre,
Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn, født av
Faderen før alle tider / Gud av Gud, lys av lys,
sann Gud av sann Gud, / født ikke skapt,
av samme vesen som Faderen. / Ved ham er
alt blitt skapt. (Nicenum)

Hyrdene er de første evangelister blant oss:
"- the sheperds become, together with Anna
(2,38), the first evangelists of Luke-Acts. As
such, they serve an important function in the
narrative. It cannot be overlooked that the
content of their report is not given, only *that*
they made known what have been told. Why?
Because we already know what they have been
told. The narrator has already done for us what
the shepherds do for the recipients of the
sheperds' report. How will we respond?" Joel
B. Green

Prekenen og gudstjenesten

Julenatt og julotta går vi inn i i mørke. Gudstjenesten i det mørke kirkerommet gir rom for mysteriet, det som ikke ligger i fullt lys, men som har noe av stallens mange uopplyste kroker. Her er rikelig rom for mer enn det vi ser. Jeg stusser på at Gudstjenesteboken tenker seg en full høymesse ved disse anledningene: "Gudstjeneste julenatt følger ordningen Høymesse," med visse endringer. Julenatt og julotte er en forrett. "Mine sammensatte bokstaver / kunne ikke romme det mysterium / som gjennombever alt." Prekenen skal ikke utrede; den skal innby til de rommene vi bare aner. Dette får konsekvenser for prekenen ved disse anledninger. En kort meditasjon der vi søker å holde fast det uutsigelige og ikke drukne det i ord, men nettopp spare på egne ord. Kanskje kan vi sette sammen korte, godt forberedte bibellesninger av det stoffet som er pekt på ovenfor. Gjerne med ulike stemmer. En enkel nattverdfeiring, fra Nattverd utenom høymesse, kan holde fast inkarnasjonens håndfaste under og teologiske hovedanliggende: Den uåndelige overandelighet med front *mot all falsk spiritualisering* - og den uutgrunnelige fronten *mot all forflatende sekularisering*.

Det kan settes under overskriften til Gerd Grønvold Saues salme: Når jord og himmel møtes her. Det er en overskrift for dem som står rundt krybben som rommer både Lammet på tronen og Allmakten i halmen.

"Han som kommer etter meg, var før meg." Så heter det ikke denne natt: Det skjedde i de dager, men: Det skjedde i denne natt at det utgikk et bud fra himmelens fødestue i Lillevik kirke.

ØYSTEIN I. LARSEN
Biskop em.

1. juledag

25. desember 2010

Johannes 1,1-14

Jesaja 9,2-3 og 6-7; Hebr 1,1-5a

"I begynnelsen var Ordet.

Og det ene ord ble til mange ord.

Og de mange ord ble til en masse snikk snakk."

Slik lyder en ubehagelig karikatur av vår bruk av ord. Karikaturen er ubehagelig fordi den er uvennlig. Og den er ubehagelig fordi det er en viss porsjon sannhet i den. Derfor er det også med en stor porsjon ydmykhet jeg forkynner Ordet på juledags morgen. Det er et gripende ønske i meg at det ikke bare blir snikk snakk, men ord til oppbyggelse.

Verden står stille!

Når Johannes skriver om Ordet, er det som om verden står stille! Når Ordet klinger i kirkerommet, når teksten leses høyt, er det høytid; det er jul; Jesus er til stede blant oss med sitt lys og med sin herlighet.

Likevel er det få tekster som er så innholdsrettede som Johannes-prologen. I noen få vers introduserer Johannes alle sine hovedbegrep som benyttes videre i evangeliet. *Lys, liv, frelse, kjenne, vitne, herlighet, tro og sannhet*. Johannes-evangeliets innledning er både poesi, teologi, filosofi og historie på samme tid. Den er et preludium til evangeliet og samler hele vårt religiøse univers og dogme i samme strofe.

Det er fort gjort å grave seg fullstendig ned i ord, begrep, teologiske underfundigheter. Derfor kan det i prekenarbeidet være viktig å løfte blikket med Johannes, og juble over inkarnasjonen, som er og har vært dagens store tema helt fra oldkirkelig tid.

Høytid

Gudstjenesten juledag bærer en tradisjonell form. Her er det rom for "pomp og prakt". Bruk gjerne utvidet gloria og Nikenum, og gudstjenesten bør feires med nattverd - for *"ordet ble menneske og tok bolig i blant oss!"*

Juledag er det flott med ekstra musikkinnslag i kirken, kor, trompet eller soloinnslag (for eksempel Carolas "Himlen i min famn"). Jeg synger gjerne de tradisjonelle julesalmene: 49 Å kom nå med lovsang, 50 Høyr kor englar

syng frå sky, 54 Glade jul, 56 Deilig er jorden, og selvfølgelig hører høytidsverset, 47 En frelser er oss født i dag, med etter et exordium fra prekestolen. Det er meningsfylt å gjøre bruk av lystening i lysgloben for å tydeliggjøre vår "rett til å være lysets barn".

Et juleevangelium

Hele Johannes-prologen består totalt av 18 vers. De fire siste er dessverre tatt bort fra tekstrekken juledag. Det gir mening å ta også disse med i lesningen, og Renè Kieffer mener prologen har en bestemt, tiltenkt struktur der alle versene har mening for oppbyggingen av prologen.

V 1-5 henspiller på skapelsen. Vi ser lett likheten med 1 Mos 1, som begge begynner på samme måte på gresk: *en arche en ho logos*. Her presenteres både Jesu preeksistens og hans guddommelighet. Logos, Ordet, er hos Joh ikke knyttet sammen med fornuften, slik det er i den hellenistiske visdomslitteraturen. Iflg. Joh er Logos skaperordet som utfører det Gud sier: "Alt er blitt til ved ham". Vi får allerede her i begynnelsen av Johannes-evangeliet presentert tanken om at Logos er en person ved siden av Gud, men som på samme tid er ett med Ham. I tillegg former Johannes her sin teologi og presenterer flere av sine viktigste begrep, blant annet ordparet liv og lys, som her står i skarp kontrast til død og mørke. Mennesket er truet av døden, men Gud har grepet inn og sendt Logos med lys og liv.

V 6-8 omhandler Døperen Johannes og hans oppgave.

V 9-14 Beskriver inkarnasjonen og menneskenes forkastelse av Ham. Merk det universelle preget "*som skinner for alle mennesker*". Johannes har en stor sorg over at hans egne (*hoi idioi*) ikke kjente ham de hadde aller størst grunn til å kjenne igjen: sin skaper som hadde utvalgt dem til å være hans folk.

Versene er på samme tid Johannes' juleevangelium. Lyset fødes inn i verden som avviser det og velger mørket. Barnet som fødes, er ikke i fokus, derimot menneskers rett til å bli Guds barn.

V 14 anser jeg for å være tekstens hovedvers. Her får vi svaret på hvorfor Jesus er den han er. Inkarnasjonen gjorde Gud synlig iblant oss. I ham ser vi Guds herlighet - den gang da som

nå. Dette blir utgangspunkt for min juledagspreken i år.

Vi så hans herlighet

"Vi så hans herlighet," skriver Johannes. Det var apostelens største opplevelse, en opplevelse han vil dele med oss. For også i vår tid er det mulig å få øye på Jesu herlighet! Når Johannes avlegger dette vitnesbyrde, at han hadde sett Jesu herlighet, tenker han nok ikke på at han på forklarelsens berg hadde sett Jesus bli forvandlet for sine øyne, at Jesu åsyn skinte som solen, og hans klær ble hvite som lyset. Det var for så vidt også glimt av Herrens herlighet. Likevel sikter Johannes til noe annet. For hvis Jesu herlighet hadde bestått i en slik tidsbegrenset forvandling, ville ingen i vår tid kunne se hans herlighet.

Johannes sikter heller ikke til at han og de andre apostlene hadde sett Jesu nye "herlighetslegeme" i de 40 dagene mellom Jesu oppstandelse og himmelfart. I de dagene hadde de nok fått mange underlige glimt av Jesu herlighet, men heller ikke dette tror jeg Johannes tenker på. Uttrykket "Vi så hans herlighet" sikter verken til et forbigående fenomen i Jesu liv eller til noe hinsides Jesu død og oppstandelse.

Uttrykket sikter snarere til selve kjernen i Jesu personlighet, at Jesus som karakter og menneske var full av "nåde og sannhet". Ja, hele hans person var preget av nettopp dette: nåde og sannhet.

Slik hadde Johannes sett Jesus, og det var det som hadde grepet ham og de andre disiplene i deres ungdom. Det var dette som ga dem et forbilde å leve etter og holdninger å leve ut. I hvilken situasjon de enn så Jesus, i fredelige omgivelser hvor han fritt kunne vandre omkring, eller i møte med syke og trøstesløse eller foran de store folkemasser eller overfor nådeløse mennesker eller i møte med onde fiender, alltid og i alle møter var hans sinn, tanker og fred preget av en uendelig kjærlighet til menneskene (nåden) og en absolutt ufeilbar sannhet. Det var det store under i Jesu personlighet; *det* var hans herlighet, og den herlighet kan et menneske se og oppleve den dag i dag. Ja, gjennom verdens historie bifaller millioner av mennesker jubelropet: "Vi så hans herlighet"! Og "*alle som tok imot ham, dem ga han rett*

til å bli Guds barn"! Dette er julens mysterium! Dette er julens løfte!

Ordet fra det høye rekkes oss som et lite barn. Vårt eneste svar er å ta i mot. Slik inneholder julens budskap en evig aktuell utfordring til oss. Det handler ikke bare om noe som skjedde en gang i historien, men det handler om noe som stadig skjer. Det handler om å se det lille barnet, om å finne Gud i vår hverdag. Inkarnasjonens mysterium, det eviges innslag i vår menneskelige tilværelse synes jeg er uttrykt på en meningsfull måte i Finn Bjørnseths dikt "Logos":

*det skjedde ikke i Betlehem
mens Kvirinius var landshøvding i Syria
det var i et lite blåmalt
svært alminnelig rom
en seng, et bord og en hvit stol
det var ingen hyrder eller engler, men en tynn lys-
stråle*

*trengte seg gjennom huden og ribbenene og inn i
hjertet
plutselig visste jeg alt det jeg før bare hadde prøvd å
forstå
og barnet sa: slik er jeg født
gang på gang årtusen etter årtusen
jeg er alt i alle Ordet, Sannheten, Veien og Livet
den som tar imot meg her og nå
er blitt en del av evigheten.*

Hvordan tar vi imot Jesus? Hvordan ser du Jesus denne julen? Også vi kan tre inn i prologens mektige formuleringer og forkynde høyt juledag: "Vi ser hans herlighet"!

Velsignet jul!

THOMAS BERBOM
Sokneprest i Jar menighet

Bjørn Are Davidsen

DA JORDEN BLE FLAT

Mytene som ikke ville dø

Med imponerende kunnskap, morsom penn og treffende formuleringer går forfatteren på jakt etter myter og vandrehistorier om kirkens forhold til fremskrittet. Han er lite opptatt av å forsvare kirken i ett og alt, men derimot synes han det er viktig å konfrontere mytene med virkeligheten. Og det er jo til å bli klokere av!

Kr 298,-

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

TILSETTINGER

Tunsberg bispedømme

Tunsberg bispedømmeråd har i sitt møte 28. sept. 2010 tilsatt Sveinung Hansen som sokneprest i Hol og Hovet, Dagali og Skurdalen sokn i Hallingdal prosti.

Vi har mottatt bekreftelse på at han tar imot stillingen.

Agder og Telemark bispedømme

Agder og Telemark bispedømmeråd har i møte 10. september 2010 gjort følgjande tilsetting:

Rolf Petter Eriksen blei tilsett som kapellan i Lister prosti med Lista og Herad sokn som tenestestad.

Rolf Peter Eriksen har teke i mot stillinga.

LEDIGE STILLINGER

Agder og Telemark bispedømme

Prost i Aust-Telemark prosti i Agder og Telemark bispedømme.

Embetet som prost i Aust-Telemark prosti er ledig.

Prosten leier prestetenesta i prostiet, hjelper biskopen i utøvinga av embetstenesta hans, gjer sjølv teneste som kyrkjelydsprest slik biskopen fastset, og utfører dei oppgåvene som ligg til prosteembetet. Embetet som prost krev evne og vilje til samarbeid og medarbeidarskap. Det er viktig å kunne motivera og inspirera medarbeidarar og kyrkjelydar. Røynsle som leiari vil verta vektlagt.

Prosten godkjenner arbeidsplanar for prestane, gjennomfører medarbeidersamtalar og har årlege prostevitjingar. Prosten har avgjerdsmynde i samsvar med delegasjonsreglement. Det er viktig at prosten held god kontakt med sokna. Både i sokneråd, fellesråd og mellom tilsette er det gode forventningar til prosten som medspelar. For tida sit prosten som fast medlem i Notodden kyrkjelege fellesråd og er vara i andre.

Aust-Telemark prosti omfattar dei 6 kommunane Sauherad, Nome, Bø, Notodden, Hjartdal og Tinn og har om lag 36.000 innbyggjarar. Det er i dag 14 sokn i prostiet, men tre stader er to sokn slått saman som prøveordning. I prostiet er det ca. 30.000 medlemmer i Den norske kyrkja og 24 soknekyrkjer og 3 fjellkyrkjer.

I prostiet er det 13 kyrkjelydsprestar (inkludert prosten), 1 studentprest (50%) knytt til Høgskulen i Telemark, kombinert med 50% prostiprest, og ein ungdomsprest lønna av innsamla midlar. Ungdomspresten gjer 25% prostiprestteneste.

Til embetet høyrer OVF-eigd bustad med buplikt i Øvrevegen 16, 3800 Bø i Telemark. Bustaden er frå 1975, tilbygd i 2006 og med ca 222 m² buareal, pluss garasje. Tomta er på ca 1105 m². Frå huset er det flott utsyn mot Lifjell og Bø. Den som vert utnemnd, må finne seg i dei avgjerdene som vert tekne om leige og bruk av tenestebustaden.

Prosten deler kontor med øvrig kyrkjestab i Bø, midt i Bø sentrum. Her er sekretærhjelp for prost i 30 %.

Den som vert utnemnd, må rette seg etter tenesteordninga for prostar. Vedkomande må finne seg i endringar av gjeremål, i embetsdistrikta si utstrekning og i endringar i reglane for pensjons- og aldersgrense.

Søklarane må opplyse om dei kan nytte bae målformer. I Bø er det nynorsk i kyrkje og skule. I prostiet er bae målformer i bruk.

Lønnstrinn 68-79. Av dette går vanleg pensjonsinnskott.

Kvinner vert oppmoda om å søkje.

Det vil bli utarbeidd offentleg søkjarliste. Ein gjer søkjarar merksame på at opplysningar om dei kan bli offentleggjort sjølv om søkjaren ber om ikkje å blir ført opp på offentleg søkjarliste, jf. offentleglova § 25 andre ledd.

Søknad må sendast tenesteveg med CV, vitnemål, attestar og opplysningar om referansar til Fornyings-, administrasjons- og kyrkjedepartementet, Postboks 8004 Dep, 0030 Oslo.

Søknadsfristen er 26. november 2010.

Nærare opplysningar om embetet kan ein få på bispedømmet sine heimesider www.kirken/agder.no eller ved å venda seg til Agder og Telemark Bispedømmekontor, tlf. 38 10 51 20.

Agder og Telemark bispedømme

Vikariat som kapellan i Skien prosti i 80 %.

I perioden 15.01.2011 - 15.02.2012 er det ledig et vikariat som kapellan i 80 % i Skien prosti med Gulset sokn som tjenestested. Det er mulighet for forlengelse av vikariatet. Kapellankvikaren har hovedansvaret for konfirmantundervisningen som skjer i samarbeid med soknepresten. Arbeidsoppgavene skjer i henhold til arbeidsfordelingsplan som er utarbeidet i soknet.

Den som blir ansatt må rette seg etter:

- Endringer i tjenesteordning for menighetsprester og regler om lønnsforhold for geistlige tjenestemenn.

- Alle avgjørelser som måtte bli tatt i forhold til tjeneste og tjenestested.

Kvinner oppfordres til å søke.

Det blir stilt særlig krav til samlivsform i tråd med Arbeidsmiljøloven § 13.3.3

Søknadsfrist: 05.11.2010

Stillingen lønnes i lønnsramme 26, alternativt i lønnstrinn 50-58. Lønsplasseringen er avhengig av kvalifikasjoner, ansiennitet m.m.

Pensjonsinnskudd.

Til lønnen kommer regulativmessige godtgjøringer og skyssgodtgjøring etter statens regulativ.

Henvendelser kan rettes til sokneprest Morten Edvardsen, tlf. 41 41 44 17, prosten i Skien, tlf. 35 58 90 75 eller Agder og Telemark bispedømmekontor tlf. 38 10 51 20.

Vi foretrekker elektroniske søknader med CV, vitnemål og referanser levert via vårt elektroniske søkersystem. Det vises til Agder og Telemark bispedømmes hjemmesider www.kirken.no/agder.

For informasjon om søknadsprosedyre kontakt konsulent Grethe Ruud Hansen tlf. 38 10 51 47.

NY C.S.LEWIS KLASSIKERSERIE!

Se det i øynene

Med forord av Olav Egil Aune

Se det i øynene er en av C. S. Lewis best kjente og mest leste bøker. Boken ble først formidlet som radiotaler i BBC under Den andre verdenskrig. Serien ble senere samlet og utgitt i fire små bøker som ble meget populære. Tre av dem er samlet i denne utgaven. I *Se det i øynene* svarer litteraturprofessoren Lewis på spørsmålet *Hva er kristen tro?*

Kr 249,-

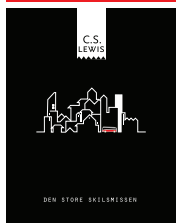

Djevelen dypper pennen

Med forord av Morten Holmqvist

En rekke brev er funnet, ført i pennen av den lille djevelen Tommeskrue. Han skriver til sin nevø, Malurt, om kampen mot Gud og mot det gode. En åndelig virkelighet trer fram i disse brevene - en virkelighet påvirker de mest trivielle og dagligdagse valg og hendelser i et menneskes liv.

Kr 249,-

Den store skilsmissen

Med forord av Trond Berg Eriksen

En gruppe mennesker står i busskø. Bussen tar dem til et mørkt, underlig og ensomt sted. Hvor har de kommet hen? Er dette helvete?

Kr 249,-

En sorg som min

Med forord av Nils-Øivind Haagenzen

En sorg som min ble skrevet i 1965 straks etter Lewis sin kone, Joy, døde. Lewis skriver om sin sorg - og i sorg - og hva det betyr å miste den umistelige. Den regnes som en av hans sterkeste tekster.

Kr 198,-

Returadresse:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad, kapellan Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og domprost Jan Otto Myrseth.

REDAKSJON

Luthersk Kirketidende, v/Eyolf Berg,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Red. sekr.: Eyolf Berg.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og kan sendes til ovenstående e-postadresse.

ABONNEMENT, ADRESSEENDRING O.L.:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Halvårsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemoduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 750,- +mva
 2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 1000,- +mva
 3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 2000,- +mva
 4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 2000,- +mva
 5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2500,- +mva
 6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 3000,- +mva
 7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 5000,- +mva
- Overstående priser gjelder s/hv-annonser. Tillegg for farger: kr. 1500,- +mva

ISSN 0332-5431

